

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เจตนาธรรมของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน คือ การแก้ไขให้เด็กและเยาวชนกลับตนเป็นคนดี ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ทั้งครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยเน้นการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมากกว่าใช้วิธีการกักขังและลงโทษ ซึ่งสาเหตุที่เด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดกฎหมายนั้น พบว่าอาจเนื่องมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจประกอบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ยั่วยุให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนและความดูแลเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัวอย่างถูกต้องและเพียงพอ หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ อันไม่เป็นคุณแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งในทางจิตวิทยาถือว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไม่ถือเป็นอาชญากรรมเช่นการกระทำความผิดของผู้ใหญ่ แต่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนและปัญหาในการปรับตัว ส่วนสาเหตุการกระทำความผิดอาจเกิดจากพื้นฐานทางสภาพร่างกายและจิตใจของตัวเด็กและเยาวชน ปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม สาเหตุทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเรียนรู้การกระทำความผิดจากผู้อื่น ซึ่งอาจมิใช่สาเหตุหนึ่งสาเหตุใด โดยเฉพาะ แต่เป็นหลายเหตุประกอบกัน ดังนั้น การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนดังกล่าวจึงจำเป็นต้องดำเนินการโดยสุ่มรอบคอบ โดยพิจารณาถึงข้อเท็จจริงสิ่งแวดล้อม สภาพทางสังคมและครอบครัว ตลอดจนสภาพร่างกายและจิตใจ เพื่อวิเคราะห์และทราบถึงมูลเหตุแห่งการกระทำความผิด รวมทั้งหาวิธีการอบรมแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงด้วยวิธีการต่างๆ¹

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาจะต้องถูกแยกการดำเนินคดีต่างหากจากการดำเนินคดีสำหรับผู้ใหญ่ โดยต้องถูกดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ได้กำหนดว่า เด็กที่มีอายุไม่เกินสิบปี กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ และ มาตรา 74 กำหนดให้เด็กที่มีอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกิน

---

¹กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2552). เจตนาธรรมของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.djop.go.th/imf/ay6.pdf>. [2559, 17 กรกฎาคม].

สิบห้าปี กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษเช่นกัน จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้บัญญัติอายุขั้นต่ำในการรับผิดของเด็กไว้ที่อายุ 15 ปี เนื่องจากการกระทำ ความผิดของเด็กนั้นยังไม่อาจถือได้ว่ามีเจตนาที่จะกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา และควร ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 การจับกุมเด็กและเยาวชนจะกระทำได้อีกต่อเมื่อเด็กและเยาวชนนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมี พฤติการณ์สงสัยว่าจะก่อเหตุร้ายหรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล หรือมีเหตุที่จะออกหมายจับ แต่ จำเป็นเร่งด่วนไม่อาจรอหมายได้

ในขณะที่การลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่่นั้นเป็นไปเพื่อการแก้แค้นทดแทน ข่มขู่ ยับยั้งไม่ให้กระทำความผิด และตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม วิธีการลงโทษจึงมักกระทำต่อ เนื้อตัวร่างกายหรือเสรีภาพเพื่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน แต่วิธีการดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟู พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ ในขณะที่วิธีการลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชนนั้น จะเป็นการ แก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมากกว่าการลงโทษเพียงอย่างเดียว เพื่อให้เกิดจิตสำนึก ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ² จึงต้องตระหนักถึงผลกระทบในเรื่องปัญหา การยอมรับจากสังคมที่มีต่อผู้กระทำความผิด ปัญหาการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร ปัญหาด้าน งบประมาณ และอัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ และปัญหาการเรียกร้องด้านสิทธิมนุษยชน โทษจำคุก จึงควรใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีนิสัยชั่วร้ายและเป็นอันตรายต่อสังคมจริงๆ เท่านั้น ไม่ควรใช้กับผู้ กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน

ปัจจุบันมีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่ใช่เรือนจำ การแก้ไข ผู้กระทำความผิดในชุมชน การใช้มาตรการลงโทษระดับกลางและการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) หรือ EM มาใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่มา จากแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่ใช่เรือนจำ และได้รับการยอมรับรวมถึง นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการช่วยลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ และประหยัดงบประมาณในการดูแลผู้ต้องขังได้เป็นอย่างมาก ในประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และมลรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้กับผู้กระทำ ความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยใช้ควบคู่กับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เนื่องจากการนำเด็ก

² อัจฉริยา ชูตินันท์. (2552). กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชนและคดีครอบครัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา. หน้า 23

และเยาวชนควบคุมไว้ที่สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนนั้น เป็นการตัดโอกาสเด็กและเยาวชนในการใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัวและสังคม เสื่อมเสียสิทธิเสรีภาพ ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และมีโอกาสที่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เทคนิคอาชญากรรม และหันกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ทั้งนี้ เนื่องจากการนำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้นเป็นเรื่องใหม่ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกฎหมาย การนำมาปรับใช้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและพบปัญหาขัดข้องหลายประการ ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาเทคโนโลยีที่เรียกว่า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดทางอาญา

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน กับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม
3. เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการอื่นที่เหมาะสมในการควบคุมเด็กและเยาวชนแทนการควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนไม่ควรใช้วิธีการลงโทษโดยการตัดเด็กและเยาวชนออกจากสังคม เพราะมีผลเสียมากกว่าผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเองและสังคม ซึ่งปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ และในประเทศไทยก็ได้มีการนำมาปรับใช้แล้วกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยที่การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นมาตรการควบคุมและสอดส่องเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างเพียงพอ เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำ มาตรการดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมและสามารถนำมาใช้ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ในขั้นตอนก่อนศาลมีคำพิพากษาและในขั้นตอนภายหลังศาลมีคำพิพากษา โดยศึกษาแนวทางกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน และวิเคราะห์เฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเท่านั้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบเพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่ศึกษาเป็นหลัก ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุก โดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. 2556 ด้วยบทกฎหมาย งานวิจัย ตำรา บทความกฎหมายจากวารสาร ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ รวมทั้งความเห็นของนักนิติศาสตร์ สถิติคดี และงบประมาณ ในการดำเนินการของกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน มาตรการและวิธีปฏิบัติของต่างประเทศ หลักเกณฑ์ มาตรการ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการใช้อุปกรณ์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และนำมาเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน กรณีไม่ถูกควบคุมตัวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม
2. ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน กรณีไม่ถูกควบคุมตัวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

3. ทราบถึงหลักเกณฑ์การควบคุมตัวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายประเทศไทย

4. ทราบถึงแนวทางหรือมาตรการอื่นที่เหมาะสมในการควบคุมเด็กและเยาวชนแทนการควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และเพื่อแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในคดีอาญาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.7 นิยามศัพท์

1. ศาล หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัว
2. เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์
3. เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์
4. อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า เครื่องอุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องมือใดๆที่ใช้ติดตามตัว หรือที่ใช้สวมใส่ข้อมือ ข้อเท้า หรืออวัยวะส่วนอื่นใดของผู้ถูกจำกัด รวมทั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้ถูกจำกัดได้